

ვაჟა-ფშაველა

ბიოგრაფია

გავრცელებული ვერსიის თანახმად ვაჟა-ფშაველა დაიბადა 1861 წლის 14 ივლისს, თუმცა 1912 წელს „სახალხო გაზეთში“ გამოქვეყნებულ ვაჟასავე წერილში მითითებულია, რომ დაიბადა ძვ. სტილით 1862 წლის 15 მაისს (ახ. სტილით 27 მაისი)[4].

8 წლამდე იზრდებოდა ფშავში, სოფელ ჩარგალში მამის, სოფლის მღვდელი პავლეს და დედის, ბარბალე (გულქან) ფხიკელაშვილის წვრილშვილიან ოჯახში (ვაჟა-ფშაველას ძმებიც ბაჩანა და თედო რაზიკაშვილები ცნობილი მწერლები გახდნენ). სწავლობდა თელავის სასულიერო სასწავლებელში, 1877-1879 — თბილისის სამასწავლებლო ინსტიტუტთან არსებულ ორკლასიან სამოქალაქო სასწავლებელში, 1879-დან გორის სამასწავლებლო (საოსტატო) სემინარიაში, რომელიც 1882 წელს დაამთავრა.

სიმართლისმადიებლის თანდაყოლილმა მოწოდებამ ვაჟა-ფშაველა გორის ხალხოსანთა წრესთან დაახლოვა. ერთხანს ამტნისხევში (დღევანდელი ტოლანთ სოფელი, თიანეთი) მასწავლებლობდა, 1883-1884 წლებში პეტერბურგის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის თავისუფალი მსმენელი იყო.

ხელმოკლეობის გამო მალე დატოვა უნივერსიტეტი და რამდენიმე წელიწადს მუშაობდა ჯერ ოთარაშენში, ამილახვარის ოჯახში, შინამასწავლებლად, შემდეგ დიდი თონეთის სოფლის სკოლაში. 1888-იდან ჩარგალში ცხოვრობდა, სხვა გლეხებივით ხნავდა მიწას, უვლიდა საქონელს და ნადირობდა. მთის ხალხში დიდი გავლენით სარგებლობდა. იშვიათად ჩადიოდა ბარად. ფშაური ზამთრის გრძელ ღამეებში დაიწერა მისი გენიალური პოემები¹, მოთხრობები და ლექსები.

ღამის წყვდიაღში ჩაფლული,
გამტკნარებულის სახითა,
მოსჩანს ქისტეთის მიდამო
სალის კლდეების ტანტიითა.

გაღმა სჩანს ქისტის სოფელი
არწივის ბუდესავითა, -
საამო არის საცქერლად
ღიაცის უბესავითა.

ბნელს ხევზე მოჰყევს მდინარე,
გულამღვრული ჯავრიითა.
გადმოხრილიყვნენ მთანიცა,
ხელ-პირს იბანდენ წყალზედა;

სოფლის თავს სძინავს შავს ნისლსა
დაფიქრებულის სახითა.
ყურს უგდებს არე-მარესა,
გულ-ლადობს სანახავითა.

ბევრი მომკვდარა მათს მკერდზე,
სისხლს ვერ იხდენენ ტანზედა;
ძმის მკვლელის სისხლი სწყურია,
კაცი რამ მოდის გზაზედა.

სტუმარი ცოტა ხანისა
ხვალ სხვაგან წავა აქითა.
წავა, გაღვილის გორებსა,
ქედებსა ყინულიანსა;

გზას ვამბობ, თორემ რა გზაა.
ვიწრო ბილიკი კლდეზედა?
სავალად მეტად ძნელია,
ფეხს ძლივს აცილებს ფეხზედა.

აბნელებს, უხილავად ჰქმნის
ქვეყანას ხილულიანსა.
თუ მონადირეს ატირებს,
გზა-დაკარგულსა კლდეშია,

¹ ვაჟას შემოქმედება ფილოსოფიური ხასიათისაც არის. მას აქვს საკუთარი მსოფლმხედველობა.

ალაღებს მგელსა და ჟურდსა,
მოარულთ სიბნელეშია.
ზევიდამ ვინდაც უცნობმა
კლდის ლოდი გადმოაგორა,

მგზავრმა შეჰხედა პირ-აღმე,
წინ უდგას მაღალი გორა.
ყურს უგდებს... ცოტა ხანს შემდეგ
მოესმა ქვიშის ჩხრიალი.

მგზავრი სიათას იმარჯვებს:
მტერი არ იყოს ტიალი.
შესცქერის გაფაციცებით
ფეხზე შემდგარის თოფითა,

ჰხედავს, რომ მოალაგუნებს
კაცი ორ-კაპის ჯოხითა.
შავი რამ მოსთრავს პირ-თავქვე,
ქვიშა ქანავდა იმითა.

არას ამბობდა უცნობი,
სიტყვა არ მოსდის პირითა.
უპრწყვინავს სალტა თოფისა,
ვით წვიმის ცვარი დილითა.

- ვინ ხარ, რა სულიერი ხარ,
რას იარები ამ დროსა?
- ვინ გინდა? მონადირე ვარ,
კაცს შენ ვერ გხედავ სანდოსა.

რჩეული პოემები	
1887	გოგოთურ და აფშინა
1888	ალუდა ქეთელაური
1892	ბახტრიონი
1893	სტუმარ-მასპინძელი
1901	გველის-მჭამელი

რჩეული მოთხრობები

- შვლის ნუკრის ნაამბობი
- დარეჯანი
- მთის წყარო
- ხმელი წიფელი
- ტრედები
- ამოდის ნათლება
- ჩხიკვა ქორწილი
- სათაგური

რჩეული ესეები და წერილები

1. გავზარდოთ ახალთაობა
2. გაზვიადებული საკითხავი
3. დაკვირვება
4. „ვეფხისტყაოსნის“ შესახებ
5. ზოგი რამ ფიქრებიდან
6. თამარის საფლავის გამო
7. კოსმოპოლიტიზმი და პატრიოტიზმი
8. ნიჭიერი მწერალი
9. ხევსურები